

POSTANOWIENIE

31 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 31 sierpnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku M. S.

z udziałem B. K., Z. K., M. I. i J. K.

o zmianę aktu poświadczenia dziedziczenia i zmianę stwierdzenia nabycia spadku,
na skutek skargi kasacyjnej M. S.

od postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu
z 18 listopada 2021 r., II Ca 1789/18,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych

jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 18 listopada 2020 r. (sygn. akt II Ca 1789/18) pełnomocnik wnioskodawcy M. S. oparł wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłankach określonych przez art. 398⁹ § 1 pkt 1 oraz 4 k.p.c.

Odnosnie do przesłanki wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący podjął próbę jej konkretyzacji poprzez sformułowanie dwóch zagadnień prawnych w postaci pytań adresowanych do Sądu Najwyższego dotyczących, ogólnie ujmując ich zawartość merytoryczną, przesłanki obawy rychłej śmierci, o której mowa w art. 952 § 1 k.c. Skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., stwierdzając, że jego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd Okręgowy rażąco naruszył art. 952 § 1 k.c. poprzez bezpodstawne przyjęcie - sprzecznie ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym - braku zaistnienia w przesłanek ważności testamentu ustnego, jak też bezzasadne przyjęcie, że spadkodawca miał sprawną rękę oraz na tyle ustabilizowany stan zdrowia, że powinien był skorzystać z innej formy testowania. W dalszej kolejności skarżący stwierdził, że jego skarga jest zasadna w stopniu oczywistym z uwagi na fakt naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 oraz art. 236 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c., poprzez bezzasadne uznanie opinii biegłej kardiolog za wiarygodną i wystarczającą oraz oddalenie wniosku dowodowego wnioskodawcy o powołanie zespołu biegłych kardiologa, psychiatry i psychologa w celu wykazania zaistnienia przesłanki obawy rychłej śmierci uzasadnionej obiektywnymi okolicznościami.

Odnosząc się do zawartego w skardze kasacyjnej wnioskodawcy wniosku o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania, w aspekcie powołanych przezeń przesłanek, należy stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, iż uzasadnienie takiego wniosku nawiązujące do instytucji przesądu, uregulowanej w art. 398⁹ k.p.c., stanowi jej dopełnienie. Jest to zatem obowiązek nałożony na skarżącego, polegający na wykazaniu argumentów przemawiających za tym, aby skarga kasacyjna została przyjęta do rozpoznania przez Sąd Najwyższy. Rzetelne

uzasadnienie omawianego wniosku polega na zaprezentowaniu w skardze odpowiedniego wyводу jurydycznego, argumentów świadczących o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej jej konieczne elementy konstrukcyjne, to jest uzasadnienie wniosku o przyjęcie tego środka zaskarżenia do rozpoznania, jak też uzasadnienie podstaw kasacyjnych muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Należy wskazać, iż nie jest rzeczą Sądu Najwyższego przy ocenie, czy skarga kasacyjna powinna być przyjęta do rozpoznania, doszukiwanie się jurydycznej argumentacji zaprezentowanej chociażby w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych. W konsekwencji dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, zawierającego wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego.

Odnosnie do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wnioskodawca poprzestał jedynie na sformułowaniu samych zagadnień prawnych w postaci zapytań skierowanych do Sądu Najwyższego, co wobec braku jakiegokolwiek argumentacji mającej na celu wykazanie. Jedynie ubocznie należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego konkretyzującym powyższą przesłankę, wyjaśniono, że za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie nowe i dotychczas niewyjaśnione. Zagadnienie to musi mieć charakter istotny i być zagadnieniem ściśle jurydycznym, tj. dającym się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08, IC BSN 2009, nr 4, s. 48). Chodzi przy tym o zagadnienie o charakterze abstrakcyjnym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencki, a jego rozstrzygnięcie będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Z tej przyczyny przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje zagadnienie

nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W rachubę wchodzi więc nie tylko określona staranność i nakład pracy w zredagowaniu zagadnienia, ale przede wszystkim o jurydyczne przedstawienie analizy stanu prawnego, orzecznictwa i wynikającego z tego problemu prawnego o takiej wadze, który może być uznany za istotne zagadnienie prawne (zob. postanowienie SN z 15 listopada 2007 r., II PK 159/07, niepubl.). Podstawowym, bowiem, celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Analogiczny rezultat odniosła powołana przez wnioskodawcę przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., bowiem skarżący poza wskazaniem, z którymi to przepisami prawa, w jego ocenie, zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, ograniczył się jedynie do wzmianki sprowadzającej się do polemiki z ustaleniami stanu faktycznego i oceną dowodów dokonaną przez Sąd II instancji. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że zachodzi ona wówczas, kiedy zasadność zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie kwalifikowanych uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym i oczywistym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitością i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Do wykazania oczywistej zasadności skargi powinno wystarczyć jedno konkretne twierdzenie, jedna stanowcza, przekonująca od razu teza, wskazująca racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. W rezultacie oczywista zasadność skargi kasacyjnej może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa. Na tym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, niepubl.). Nie może też

uiść uwagi, że w istocie oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący łączy również z kwestionowaniem oceny dowodów, co jest w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne (art. 398³ § 3 k.p.c), skoro zarzut naruszenia art. 952 § 1 k.c. uzasadnił bezpodstawnym przyjęciem, sprzecznie z zebrany materiał dowodowy, braku zaistnienia przesłanek ważności testamentu ustnego jak i bezzasadnego przyjęcia, że spadkodawca miał sprawną rękę. Zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustaleń faktycznych i oceny dowodów obejmuje również sytuację, w której czyni się to za pomocą zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Niezależnie od wszystkich powyższych rozważań, można także wskazać, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, budzi poważne zastrzeżenia. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Jak wskazano, bowiem, w postanowieniu Sądu Najwyższego z 21 października 2008 r., sygn. II PK 158/08 (niepubl.), przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny, jak i prywatny skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, niepubl.).

Wskazać, nadto, należy, że nie zachodzi również nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

[PG]

[ms]

